

ADVIES

GROTE PROJECTEN

AANVRAAG: Klanken Van Oorsprong

NR: BGR/2015/040

AANVRAGER: Scarabee Films

BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE: 21 juni 2016

BEGROTING: €580.348,-

AUTEUR ADVIES: Anne Erkelens-Schuurmans

GEVRAAGDE BIJDRAGE: €174.000,- (als lening)

1. ALGEMEEN

Klanken Van Oorsprong wordt een 100 minuten durende bioscoopdocumentaire over Nederlands-Indische muzikanten van verschillende generaties onder regie van Hetty Naaijkens-Retel Helmrich (o.a. Buitenkampers). De film wordt geproduceerd en gefilmd door (broer) Leonard Retel-Helmrich (o.a. regisseur Stand van de Maan, Stand van de Zon, Stand van de Sterren, jurylid Oscars) met wie Hetty Scarabee Films vormt. Scarabee produceerde in de afgelopen 25 jaar veel prijswinnende documentaires. De première van de film is begin februari 2018 tijdens IFFR en gebeurt simultaan in meerdere theaters (streaming, door KPN gesponsord). Er is een uitgebreide randprogrammering (reizende tentoonstelling 'Waarom Wisten Wij Dit Niet') en een educatieprogramma.

Tijdens de pitch vertelden de makers bevolgen over hun films die vaak gerelateerd zijn aan hun eigen Indische roots en werd uitgelegd dat men met Klanken Van Oorsprong een vergeten verhaal wil vertellen, een blinde vlek in de Nederlandse geschiedenis: veel van de geïnterviewde muzikanten gebruik(t)en hun muziek om hun trauma's in te verwerken die ontstonden door het gedwongen vertrek uit Indië na de Tweede Wereldoorlog. De lijn naar vandaag doortrekken is ook een thema dat in de film naar voren zal komen: wat brengen de huidige vluchtelingen mee aan culturele invloed?

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 VERPLICHT

a. Het project is van hoge culturele kwaliteit, tot uitdrukking komend in oorspronkelijkheid, zeggingskracht en vakmanschap (score: goed)

Er is bij de commissie geen twijfel over het vakmanschap van de makers en onder andere door hun *trackrecords* is er ook vertrouwen in de artistieke kwaliteit van de documentaire waar het in deze aanvraag om gaat. Het Brabantse team van Scarabee Films heeft nationaal en zeker ook internationaal zijn sporen verdiend. Hetty Naaijkens Retel-Helmrich won zowel met haar documentaire "Contractpensions" als met "Buitenkampers" de Kristallen Filmprijs (= meer dan 10.000 bioscoopbezoekers). De trilogie "Stand Van De Zon", "Stand Van De Maan", "Stand Van De Sterren" van Leonard Retel-Helmrich ontving onder andere de hoofdprijs op het IDFA, de Grand Jury Award op Sundance Film Festival en een nominatie voor de Writers Guild Of America-Award. Leonard mocht in 2015 toetreden tot de Amerikaanse Oscarjury. Hij geeft wereldwijd workshops over de door hem ontwikkelde cameravoering Single Shot Cinema (SSC) die ook in Klanken Van Oorsprong zal worden toegepast. Voor deze uitvinding won hij in 2016 een prijs op het Filmfestival in Cannes. Editor Jasper Naaijkens werd onder andere op Sundance genomineerd voor 'outstanding editing'.

De film heeft een comité van aanbeveling met daarin o.a. Adriaan van Dis, Thom Hoffman, Winnie Sorgdrager, Janine van den Ende, Gustaaf Peek, Wieteke van Dort, Ernst Jansz en Leo Blokhuis.

Met Klanken Van Oorsprong worden thema's als oorlogsgeschiedenis, muziek en identiteit gecombineerd en haakt men tegelijk aan op de huidige populariteit van muziekfilms. Door het gebruik van Single Shot Camera krijgt de film de typische Retel-Helmrich signatuur: een zeer persoonlijke manier van filmen.

De commissie staat positief tegenover de keuze van de maakster om voor de verbeelding van de *bersiap (de gewelddadige periode in Indonesië van 1945-1946)* tekeningen van striptekenaar Peter van Dongen als basis te gebruiken. Dit is als invalshoek een mooie artistieke toevoeging aan de film.

b. Het project versterkt het cultuursysteem van de provincie Noord-Brabant op duurzame wijze (score: voldoende)

Met de wortels stevig in Brabant pleiten de makers al vanaf de oprichting van hun filmbedrijf in 1989 voor versterking van de filmindustrie in Brabant. Als grote en constante speler in het filmveld werkt Scarabee volgens de commissie zeker mee aan bestendiging van de Brabantse filmsector. De commissie vindt het van belang dat deze infrastructuur blijft bestaan en is van mening dat ook Klanken Van Oorsprong zal bijdragen aan versterking van het filmklimaat in Brabant. Hetty en Leonard Retel-Helmrichs betrokkenheid bij de regionale sector komt zeker ook tot uitdrukking in hun bijdragen aan coaching en advisering van andere makers in Brabant. Projecthouder Hetty Naaijkens wijst de adviescommissie er in de pitch op dat de bakermat van de indo rock (inhoudelijk thema van de film) zelfs mogelijk in Brabant ligt. In Breda begonnen de Thielman Brothers in hun contractpension een band en zo verspreidde dit fenomeen als een inktvlek. De film zal onder andere een beeld geven van hoe landelijk bekende indo's geëncmitteerd worden aan een van oorsprong Brabants verhaal. Ondanks dat de randprogrammering rondom de film nog niet helemaal concreet is, denkt de commissie dat er zeker een *buzz* rondom deze film zal ontstaan in Brabant. Ze baseert dit op de mate van interactie rondom eerdere documentaires van de Retel-Helmrichs, maar er zijn ook al activiteiten gepland die dit ondersteunen o.a. een symposium rondom Film en Herdenken op Tilburg University, een themanummer van tijdschrift Moesson en lezingen in Indische Salons.

c. Het project is ten minste van nationale betekenis (score: goed)

De commissie is overtuigd van de nationale betekenis van de documentaire en acht deze misschien zelfs wel groter of gelijk aan de regionale impact. Klanken Van Oorsprong snijdt op inhoudelijk vlak een combinatie van nationale thema's aan: de koloniale geschiedenis van Nederland en de invloed van de Indo rock op de Nederlandse muziekcultuur.

De film wordt meteen landelijk breed gepresenteerd doordat de première op het IFFR door middel van live streaming door KPN in 10 bioscopen zal plaatsvinden. Daarna verzorgt Remain In Light de distributie in bioscopen en filmtheaters over heel Nederland.

Het opgebouwde netwerk van Scarabee Films is dusdanig dat vanuit landelijke media voldoende aandacht verwacht mag worden.

d. In het project is sprake van ondernemerschap (score: voldoende)

De begroting van Klanken Van Oorsprong oogt zeer professioneel en de commissie heeft hier niets op aan te merken. De commissie acht de risico's goed verspreid: de financiering van de film en randprogrammering gebeurt door middel van een mix van cultuurfondsen, thematische en regionale subsidieregelingen, vermogensfondsen en crowdfunding.

De commissie vindt het gedurfd dat er bewust voor gekozen is om nog geen participatie met een televisieomroep aan te gaan. Dit zou de bioscooproulatie verkorten en de makers zijn ervan overtuigd dat de film genoeg publiek zal trekken om in ieder geval 3 maanden vertoond te blijven. De commissie deelt dit vertrouwen wel, al neigt ze naar iets meer voorzichtigheid bij het inschatten van het publieksbereik en dus de omzet.

e. Het project draagt bij aan de vrijetijdseconomie van de provincie Noord-Brabant (score: voldoende onder voorwaarde)

De commissie acht dit criterium voor Klanken Van Oorsprong voldoende onderbouwd omdat men door het organiseren van 'combi deals' van (film- en tentoonstellingsbezoek, lezing en Indisch eten) een breder publiek aanspreekt, met name hele (Indische) gezinnen.

Het symposium over Herinneren op de Universiteit van Tilburg kan enig publiek van buiten de provincie richting Brabant aantrekken. De commissie vindt de uitwerking van deze randprogrammering nog te beperkt. Dit komt terug in de beschrijving die volgt onder f (nieuwe impuls).

f. Het project is nieuw of geeft een nieuwe impuls aan een bestaand project of organisatie (score: voldoende onder voorwaarde)

Het groot (streaming in 10 zalen tegelijk) uitbrengen van de film en de –voor documentaire meer dan de gebruikelijke 3 maanden- lengte van de *run* in de bioscoop die de makers voor ogen hebben, getuigen van vertrouwen in een groot publieksbereik. De commissie is, gezien het verleden van de filmmakers, positief over deze inschatting.

De projecthouder geeft verder aan dat de nieuwe impuls er bij dit filmproject uit bestaat dat er een nieuw soort beleving wordt gecreëerd door de filmvertoning te combineren met andere activiteiten. Door randprogrammering

bij deze documentaire (tentoonstelling, muziekprogrammering, combi deals) zou de filmbeleving een nieuwe impuls krijgen en dit kan tot schaalvergroting voor Scarabee Films leiden.

De commissie vindt de opzet van dit genoemde activiteitenprogramma nog te beperkt naar voren komen in de aanvraag. Ook de link met de beoogde schaalvergroting voor de makers vindt ze onvoldoende toegelicht. Ze adviseert het bestuur van Brabant C om de projecthouder te vragen naar een duidelijke uitwerking van de randprogrammering in relatie tot de film. Hiervan moet in ieder geval onderdeel uitmaken: informatie over het bijbehorende educatiemateriaal, uitwerking van de tentoonstelling (de genoemde *standy's* voor in de bioscoopfoyers lijken de commissie eerder *marketingtools* dan een basis voor een tentoonstelling met artistieke visie). Het bestuur van Brabant C kan de invulling van deze voorwaarde door de projecthouder vervolgens beoordelen.

g. Het project kan rekenen op draagvlak in de Brabantse samenleving (score: goed)

Support vanuit de Indische gemeenschap - die ook in Brabant leeft – zorgt voor een specifiek draagvlak voor Klanken Van Oorsprong. De aanvrager haalt een onderzoek aan waaruit blijkt dat 1 op de 10 Nederlanders op enigerlei wijze gerelateerd is aan mensen met een Indische achtergrond (dat zijn er dan al 250.000 in Brabant). Dit betekent dat 1,7 miljoen Nederlanders een persoonlijke band hebben met iemand met een Indische achtergrond.

De commissie begrijpt dat er door het thema van de film al bij voorbaat interesse in de film is, ook voortkomend uit impact van vorige filmproducties bijvoorbeeld Buitenkampers. De film is, ongezien, al door een aantal filmprogrammeurs besteld.

Verder zullen liefhebbers en fans van de personages/artiesten die in de film voorkomen, alsmede geïnteresseerden in muziekdocumentaires hun weg naar Klanken van Oorsprong weten te vinden.

De betrokkenheid van de makers bij de regionale filmsector (zoals eerder beschreven onder b) acht de commissie zeker ook een onderbouwing voor het draagvlak van Klanken Van Oorsprong.

h. Het project draagt bij aan talentontwikkeling in de provincie Noord-Brabant (score: voldoende)

Het delen van kennis, teruggeven van opgedane ervaring aan andere makers en studenten uit Brabant is iets wat Scarabee Films eigenlijk altijd al doet. De commissie ziet dit eerder als een constante dan als iets van dit specifieke filmproject. Naar aanleiding van Klanken Van Oorsprong zal Leonard Retel-Helmrich in ieder geval een workshop over Single Shot Camera bij Frank Van Osch' DocWerk in Den Bosch geven.

Hetty Naaijken Retel-Helmrich geeft regelmatig workshops over filmproductie en –distributie.

De commissie ziet de inzet van stagiaires ook terug in de aanvraag: bij de organisatie van de tentoonstellingen wil Scarabee studenten van Fontys opleiding IEMES betrekken en voor het artwork van de flyers en posters rondom de tentoonstellingen wil men studenten kunst/design aantrekken.

2.2 FACULTATIEF (minimaal 2)

i. Het project ondersteunt de ontwikkeling van een culturele hotspot (score: onvoldoende)

De projecthouder gaf bij dit criterium aan dat er voor het project actief wordt samengewerkt met culturele hotspots en noemt hier enkele locaties waar de film vertoond gaat worden en/of andere activiteiten rondom de film zullen plaatsvinden als Natlab Eindhoven, Verkadefabriek Den Bosch, Spoorzonde Tilburg en Cacaofabriek Helmond. De commissie acht deze samenwerkingsverbanden alleen echter onvoldoende om invulling te geven aan het criterium ondersteuning van de ontwikkeling van een culturele hotspot.

j. Het project is innovatief, doordat het zich binnen zijn discipline of sector onderscheidt in inhoud, uitvoering of cultureel ondernemerschap en specifiek daarmee het cultuursysteem versterkt (score: goed)

Single Shot Cinema is een technische innovatie in cameravoering binnen de filmwereld. Voor Klanken Van Oorsprong zullen alle interviews vanuit dit principe dat bedacht is door Leonard Retel-Helmrich gefilmd worden.

De commissie onderschrijft dat SSC een aanwinst voor de ontwikkeling van de filmtaal is.

De uitgebreide randprogrammering is voor Scarabee als ondernemende partij innovatief te noemen als dit daadwerkelijk van de grond komt. Zie hiervoor ook de beschrijving onder criterium f (nieuwe impuls) en verderop bij punt 3 (advies) waar de commissie de uitwerking hiervan als aandachtspunt meegeeft aan het bestuur.

k. Het project ligt in het verlengde van het profiel van Brabant (score: goed)

Hoewel bij het indienen van de aanvraag dit criterium niet gekozen was, acht de commissie dat het toch onderbouwd kan worden en wel met het verhaal dat zowel in het projectplan als tijdens de pitch naar boven kwam

over Brabant als bakermat van de indo rock. Brabant heeft vele muzikanten met indische *roots* in haar gelederen en is daar trots op. Enkele namen van mensen die hier wonen of woonden: Ernst Jansz, Sandra Reemer, Anneke Grönloh, Thielman Brothers, The Blue Diamonds.

l. Bij het project is sprake van samenwerking met een of meer andere partijen, waarbij tenminste een partij behoort tot een domein buiten de culturele sector (score: goed)

Scarabee heeft een grote verscheidenheid aan samenwerkingspartners van zowel binnen als buiten de culturele sector, die zowel in het maakproces als na de voltooiing van de film een rol spelen:

Universiteit van Tilburg, oorlogsmuseum Loon Op Zand, Verkadefabriek Den Bosch, Oorlogsmuseum Loon op Zand, DocWerk Den Bosch.

De commissie ziet dat ook bij de vervaardiging van Klanken Van Oorsprong het bestaande netwerk op uitstekende wijze wordt ingezet.

m. Het project wordt uitgevoerd binnen of in samenwerking met de Brabantse topsectoren (geen beoordeling)

Dit criterium is door de aanvrager niet gekozen en ook niet van toepassing.

3. ADVIES

De commissie adviseert het gevraagde bedrag van maximaal € 174.000,- als lening beschikbaar te stellen voor Klanken Van Oorsprong. De commissie formuleert hierbij als voorwaarden naar het bestuur om de projecthouder zo spoedig mogelijk maar in ieder geval voordat een uitvoeringsovereenkomst met het Fonds van kracht wordt, de volgende zaken te laten aanleveren:

1. een geactualiseerde begroting. Hieruit moet duidelijk blijken hoe de stand van zaken is rondom de financiering van de film (overige fondsen, Dutch Incentive, crowdfunding). Verandering in het dekkingsplan kan invloed hebben op de positie van Brabant C Fonds in het recoupment schema.

2. een nadere uitwerking van de randprogrammering in relatie tot de film. Hiervan moet in ieder geval onderdeel uitmaken: informatie over het bijbehorende educatiemateriaal, uitwerking van de tentoonstelling.

Beoordeling van bovengenoemde zaken laat de commissie vervolgens over aan het bestuur van Brabant C.

4. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

Marcel Kranendonk

Jeroen Veldkamp

Jorn Konijn

Stan Topouzis

Rob Schoonen

George Lawson (voorzitter)

Anne Erkelens-Schuurmans (commissie secretaris)

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.